

**Валентина Пальчук,**

канд. наук із соц. комунікацій, ст. наук. співроб.,  
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,  
Україна, Київ

## **РОЛЬ СУЧАСНИХ БІБЛІОТЕК ЯК СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ІНСТИТУЦІЙ В УМОВАХ РЕФОРМИ З ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ**

У статті висвітлено роль бібліотек як універсальних соціально-комунікаційних, соціокультурних центрів в умовах кардинальних реформ, зокрема таких як децентралізація влади. Узагальнено досвід сучасних бібліотек, які реалізують інформаційно-аналітичні проекти щодо дослідження інформаційних потоків, наповнення соціальних комунікацій інформацією з питань реформи з децентралізації влади в Україні; впроваджують нові підходи до розвитку бібліотечно-інформаційної діяльності, пов'язаної із створенням і функціонуванням у бібліотеках інформаційно-комунікаційних майданчиків громад тощо.

*Ключові слова:* Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади, реформа з децентралізації влади в Україні, інформаційно-аналітичні, соціально-комунікаційні проекти, соціокультурні осередки, інформаційно-комунікаційні майданчики громад.

У процесі реформи з децентралізації влади в Україні, розвитку місцевого самоврядування, реформування системи адміністративно-територіального устрою (утворення об'єднаних територіальних громад) та проведення галузевих реформ бібліотеки активізують свою інформаційно-комунікаційну діяльність. Усвідомлюючи свою роль як сучасних культурно-освітніх, інформаційних центрів, бібліотеки поступово стають системоутворювальним компонентом соціокомунікативного середовища, зокрема впроваджують оптимальні механізми підтримки стійких інформаційних обмінів в українському суспільстві на загальнодержавному й регіональному рівнях у період реформ.

Через удосконалення дистантних форм доступу до інформаційних ресурсів з питань децентралізації влади, наповнення багатоаспектною інформацією каналів її циркуляції бібліотеки сприяють обізнаності громадян щодо перебігу актуальних суспільно-політичних процесів, їх залученню до вирішення важливих суспільних завдань. Бібліотечні

інституції активно долучаються до корпоративних проєктів чи самостійно впроваджують у свою практику інноваційні підходи щодо введення в суспільний обіг достовірної, об'єктивної, неупередженої інформації про сучасний стан проведення реформи з децентралізації влади, її етапи, створення об'єднаних територіальних громад, їхню територіальну структуру, фінансовий, інвестиційний, демографічний, інший ресурсний потенціал.

Формування функціонального соціокомунікативного середовища для підтримки реформи децентралізації влади в Україні залежить насамперед від розвинутої інформаційної інфраструктури, що забезпечує розвиток соціальних комунікацій в українському суспільстві. Наявність у національному інформаційному просторі інформації про реформу з децентралізації влади в Україні, розвиток місцевого самоврядування, реформування системи адміністративно-територіального устрою, результати проведення галузевих реформ забезпечується підтримкою технологічних процесів інфотворення, кумуляцією інформаційних ресурсів, їхньою структуризацією, систематизацією, аналітичною обробкою інформації, введенням її в суспільний обіг для активного використання в суспільній діяльності.

Наукове осмислення сучасних комунікаційних процесів в умовах розвитку демократичних відносин, оптимальних механізмів підтримки стійких інформаційних обмінів між суб'єктами суспільної діяльності, у тому числі через розвиток дистантних форм доступу до інформаційних ресурсів, забезпечення умов щодо наповнення достовірною інформацією каналів її циркуляції, її аналітична обробка, вивчення кількісних і якісних характеристик стали результатами досліджень таких науковців, як В. Бондаренко, В. Горовий, Т. Гранчак, О. Ворошилов, Т. Кулаковська, Д. Ланде, О. Литвин, А. Матвійчук, О. Онищенко, В. Попик, Ю. Половинчак, О. Симоненко, Л. Чуприна та ін.<sup>1</sup>

---

1 Бондаренко В. Бібліотечне інтернет-обслуговування: стан та перспективи : монографія / наук. ред. Т. Гранчак ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2016. 278 с.; Гранчак Т. Бібліотека в інформаційному супроводі управління суспільними процесами: політико-комунікаційний аспект : монографія / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2014. 184 с.; Інформаційна складова соціокультурної трансформації українського суспільства / О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик та ін. ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2012. 254 с.; Ландэ Д. Феномены современных информационных потоков. URL: [http://www.sib.com.ua/arhiv\\_2001/lande\\_1\\_2001/lande\\_1\\_2001.htm](http://www.sib.com.ua/arhiv_2001/lande_1_2001/lande_1_2001.htm); Чуприна Л. Оперативна інтернет-інформація в інформаційно-аналітичній діяльності бібліотек України : монографія / наук.

Утім, роль бібліотек як універсальних соціально-комунікаційних центрів в умовах кардинальних реформ, таких як децентралізація влади, обумовлює активізацію ряду наукових досліджень. З цими питаннями тісно пов'язана наукова проблематика визначення ролі й місця бібліотек як соціально-комунікаційних, соціокультурних центрів, інформаційних посередників між владними структурами та громадськістю в умовах децентралізації влади.

У зв'язку з цим метою цієї статті є узагальнення досвіду бібліотек, які реалізують інформаційно-аналітичні проекти щодо дослідження інформаційних потоків, наповнення соціальних комунікацій інформацією з питань реформи з децентралізації влади в Україні; впроваджують нові підходи до розвитку бібліотечно-інформаційної діяльності, пов'язаної із створенням інформаційно-комунікаційних майданчиків громад, функціонуванням у бібліотеках соціокультурних осередків формування їхнього інформаційно-культурного потенціалу.

Бібліотеки сьогодні володіють потужним потенціалом і досвідом у розвитку інформаційно-комунікаційної діяльності, формуванні соціокомунікативного середовища в період кардинальних реформ для інформаційних обмінів, налагодження комунікацій між суб'єктами з питань реформи й громадськістю. У Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України», схваленої КМУ 23 березня 2016 р., бібліотеки розглянуто як потужний потенціал для консолідації суспільства, інтеграції України у європейське співтовариство, для підвищення якості життя, забезпечення рівного доступу до інформації, знань і культурного надбання.

Такий суспільно значущий потенціал усіх провідних бібліотечних установ країни в період проведення реформи з децентралізації влади мав би стати твердою основою:

- для налагодження соціально-комунікаційних зв'язків між суб'єктами реалізації реформи з децентралізації та громадянським суспільством, експертним середовищем, іншою частиною територіальних громад, які ще не визначилися щодо своєї участі в реформі;

- для наповнення соціальних комунікацій достовірною інформацією щодо результатів реформи з децентралізації влади в Україні, розвитку місцевого самоврядування;

- для введення в суспільний обіг оперативної інформації про законодавчі ініціативи, спрямовані на регулювання суспільних відносин у нових умовах територіальної організації влади, розподілу владних повноважень, ресурсів, галузевих реформ;

- для поширення інформації про функціонування новостворених об'єднаних територіальних громад;

- для створення консолідованих масивів інформаційних ресурсів, що висвітлюють різні аспекти європейського досвіду реформи з децентралізації влади.

Однак недостатнє фінансування, відсутність необхідної матеріально-технічної бази, програмно-технічного забезпечення, а також неусвідомлення профільними владними структурами ролі бібліотек для суспільного розвитку позбавляють ці інформаційні установи можливості використовувати повною мірою свій інформаційно-технологічний, науково-методичний, ресурсний потенціал у процесі реалізації реформи з децентралізації влади, розвитку місцевого самоврядування, позбавляють можливості сприяти соціалізації знань, формуванню уявлення в громадськості про державну політику в адміністративно-територіальному реформуванні.

Така ситуація є віддзеркаленням ряду серйозних проблем, що істотно гальмують процеси трансформації та подальшого розвитку бібліотек України. Такі проблеми зафіксовано і в Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України»:

- недооцінка ролі бібліотек у суспільних перетвореннях і забезпеченні прав та свобод людини, що призводить до неефективної реалізації їхнього потенціалу як соціальних інституцій;

- невідповідність нормативно-правової бази та стандартів сучасним вимогам розвитку бібліотечної справи в цілому й діяльності окремих бібліотек, що, зокрема, унеможлиблює інтеграцію українських бібліотек у глобальне інформаційне середовище;

- відсутність стабільної системи фінансування бібліотек у обсягах, достатніх для ефективної діяльності й розвитку;

- невідповідність існуючої бібліотечної мережі сучасним потребам суспільства, територіальних громад, окремих громадян;

- невідповідність кадрового забезпечення бібліотек: старіння кадрів, недостатня кількість кваліфікованого персоналу для реалізації сучасних напрямів діяльності бібліотек;

- відставання професійної базової освіти бібліотечних працівників від

сучасних вимог суспільства, загального рівня розвитку інформаційних технологій і потреб бібліотек;

- недостатня ефективність наукового супроводу бібліотечно-інформаційної діяльності, відсутність механізму широкого впровадження результатів наукових досліджень у практику, обмежена участь вітчизняних фахівців у міжнародних дослідницьких програмах та обмінах;

- незадовільний стан матеріально-технічної бази бібліотек: більшість приміщень, обладнання й техніки не відповідає сучасним вимогам обслуговування користувачів і збереження бібліотечних фондів, зокрема цінних та рідкісних видань;

- невідповідність формування бібліотечних фондів і організації доступу до них сучасним потребам користувачів та вимогам суспільства, зокрема відсутність повноцінного комплектування новими періодичними й неперіодичними виданнями, електронними ресурсами;

- недостатні темпи і відсталість впровадження інформаційних технологій у бібліотеках, що ускладнює або унеможливує виконання виробничих процесів та обслуговування користувачів на сучасному рівні;

- відсутність національних проектів і дослідницьких програм, що підтримуються державою, спрямованих на розвиток єдиного інформаційного простору в Україні та інтеграцію в глобальний інформаційний простір;

- недостатня внутрішня та зовнішня комунікація, неефективна координація дій і співпраця між бібліотеками різних установ, між установами, у чиєму підпорядкуванні перебувають бібліотеки, між бібліотеками та іншими культурними й науковими закладами (музеї, архіви тощо) [6].

Однією із сучасних особливостей інформаційної сфери є зростання кількості суб'єктів, що активізують свою інформаційну діяльність для встановлення комунікаційних зв'язків. Інформація, що вводиться й циркулює в соціальних комунікаціях, відображає різні процеси суспільно-політичного, культурно-освітнього, наукового, соціально-економічного державного життя. Як слушно наголошують дослідники, активізація свідомої участі більшої кількості членів суспільства в суспільно корисній праці, пізнавальних, творчих процесах, у соціальному самоусвідомленні і вдосконаленні суспільної структури прямо корелюється з життєздатністю людської спільності. І така активізація завжди розпочинається з освоєння необхідного матеріалу в інформаційній сфері суспільного життя [3, с. 10–11].

З огляду на основні завдання комунікаційної політики об'єднаних територіальних громад – покращення діалогу між органами місцевого

самоврядування, мешканцями громад, громадянським суспільством, висвітлення результатів функціонування громад, залучення мешканців до процесу прийняття рішень – експерти з реформи децентралізації з регіональних центрів розвитку місцевого самоврядування (далі – ЦРМС) неодноразово наголошували, що на сьогодні висвітлення роботи об'єднаних територіальних громад як у ЗМІ, так і для мешканців громад є одним з першочергових завдань місцевої влади.

Зокрема, директор Одеського ЦРМС Ю. Молодожен аргументовано підкреслила, що функціонування об'єднаних територіальних громад, з одного боку, перебуває під прискіпливим поглядом критиків і скептиків, а з іншого – без довіри й постійної продуктивної комунікації з громадянами побудувати щось нове, реалізувати реформу практично неможливо [4].

Об'єднані територіальні громади різних регіонів України наразі мають власні веб-сайти, видають або планують найближчим часом видавати свої інформаційні вісники і бюлетені, засновують власні ЗМІ, FM-радіо для інформування населення про досягнення громад. На районному й обласному рівнях для налагодження комунікації в поширенні інформації про реформу з децентралізації в конкретному регіоні районні та обласні державні адміністрації, районні й обласні ради використовують здебільшого власні веб-сайти та комунальні ЗМІ.

Для налагодження комунікації на регіональному рівні, поширення інформації про особливості проведення реформи з децентралізації в конкретному регіоні, покращення діалогу між органами місцевого самоврядування, громадянським суспільством і ЗМІ, висвітлення процесу об'єднання територіальних громад, різних напрямів їх функціонування регіональні ЦРМС використовують власні веб-сторінки, реалізують інформаційну діяльність у соціальних медіа. Зокрема, усі регіональні ЦРМС мають свої сторінки в соціальній мережі Facebook.

На загальнодержавному рівні вищі органи державної влади, Верховна Рада України, Адміністрація Президента, Кабінет Міністрів України, профільні міністерства, зокрема Міністерство регіонального розвитку та будівництва, ЖКГ, інші міністерства, які реалізують і координують реформу з децентралізації влади, напрацьовують та приймають рішення щодо ключових законодавчих механізмів розвитку місцевого самоврядування, адміністративно-територіального реформування, галузевих реформ, налагоджують комунікацію через власні офіційні портали, веб-сайти, центральні ЗМІ, реалізують інформаційну діяльність у соціальних медіа, Facebook, Twitter.

В експертному середовищі активізували інформаційно-комунікаційну діяльність профільні громадські організації. Їхня діяльність пов'язана з розвитком місцевих територій, місцевого самоврядування, проведенням галузевих реформ у контексті децентралізації влади в Україні, представленням інтересів територіальних громад у центральних і регіональних органах державної влади. Для регулярного інформування громадськості про питання розвитку місцевого самоврядування, передачі повноважень і ресурсів об'єднаним територіальним громадам, організації територіальної влади, про шляхи розв'язання проблем у період реформи з децентралізації експертно-громадські об'єднання активно використовують соціальні мережі, власні веб-сторінки, ЗМІ. Так, Інститут розвитку територій має сторінку в соцмережі Facebook за посиланням: <https://www.facebook.com/Інститут-Розвитку-Територій-349547755165309>; Асоціація міст України: <https://www.facebook.com/auc.org.ua>, веб-сторінка: <https://www.auc.org.ua>. До таких експертно-громадських організацій, які активізували свою інформаційно-комунікаційну діяльність у рамках проведення реформи з децентралізації влади, належать також регіональні агенції розвитку об'єднаних територіальних громад тощо.

Підвищення інформаційної активності ряду суб'єктів політики та громадянського суспільства зумовило перманентне збільшення обсягів різноаспектної інформації з питань децентралізації влади в Україні, що вводиться в соціальні комунікації. Ситуація збільшення інформації в соціальних комунікаціях обумовила виникнення ряду проблем: дублювання інформації в різних інформаційних джерелах; слабка структурованість інформаційних масивів у національному інформаційному просторі; розпорошеність інформації з питань реформування місцевого самоврядування; невідповідність релевантної інформації дійсним потребам українського суспільства в процесі реалізації реформи з децентралізації влади.

Виникнення цих проблем насамперед пов'язано з відсутністю на загальнодержавному рівні комунікаційної стратегії, визначення її завдань, основних суб'єктів і шляхів реалізації в період проведення реформи з децентралізації влади в Україні.

Певною мірою розв'язанню цих проблем сприяє розвиток сайту «Децентралізація в Україні» (<http://decentralization.gov.ua>), створеного за підтримки Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України й міжнародних донорів. Цей інформаційний ресурс складається з таких рубрик: «Про реформу», «Новини», «ОТГ», «Співробітництво громад», «Староста», «ЦНАП»,

«Фінанси», «Юрконсультація», «Медицина», «Освіта», «Молодь», «Аналітика», «Бібліотека», «Законодавство». Для розвитку форм професійної комунікації між старостами та представниками профільних міністерств, юристами на цьому сайті створено форум старост ([forum.decentralization.gov.ua](http://forum.decentralization.gov.ua)). Усі зареєстровані на онлайн-форумі старости можуть поставити модератору запитання й оперативної отримати на них відповідь, а також їх уточнювати та коментувати. Крім того, організація форуму дає змогу розвивати дискусію з проблемних питань, що потребують законодавчого й методичного регулювання. Така організація форуму дає можливість розглядати його як додаткове джерело інформації про результати реформи з децентралізації влади в Україні.

Водночас аналіз інформаційного зрізу сайту «Децентралізація в Україні» дав підстави для висновків про те, що значний обсяг поточної інформації стосується висвітлення роботи центральних органів державної влади, експертних оцінок, висновків фахівців, впровадження проектів розвитку міжнародної підтримки в об'єднаних територіальних громадах (далі – ОТГ), таких як Програми «U-LEAD з Європою», ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду», USAID та ін.

Разом з питанням інформаційного наповнення комунікаційних обмінів у процесі реалізації реформи з децентралізації посиленої уваги потребує також систематичне дослідження процесів децентралізації влади в Україні на основі моніторингу інформаційних потоків, обробки інформації з питань розвитку адміністративно-територіальних одиниць, ОТГ, передачі владних повноважень і ресурсів на місця представницькій владі, проведення галузевих реформ. Тому не менш важливим для реалізації реформи з децентралізації влади є аналіз інформаційних потоків, що вводяться в соціальні комунікації країни і світу. У цьому напрямі інформаційно-комунікаційної діяльності провідні бібліотеки володіють значними науково-практичними, науково-методичними напрацюваннями щодо розроблення, впровадження інформаційно-аналітичних підходів до моніторингу інформаційних потоків, аналітичного оброблення великих масивів інформації.

Ці напрацювання бібліотеки як сучасні соціально-комунікативні інституції в умовах децентралізації влади використовують у рамках реалізації інформаційно-аналітичних проектів щодо дослідження процесів реформування на основі моніторингу інформаційних потоків, обробки інформаційних масивів, формування консолідованих масивів систематизованої, структурованої інформації, що відображає законотворючу діяльність органів державної влади, результати адміністративно-територіальної реформи, об'єднаних процесів територіальних громад,



створення старостинських округів, секторальної децентралізації, змін у освітній сфері, сфері охорони здоров'я тощо.

Такі інформаційно-аналітичні проекти щодо дослідження, моніторингу інформаційних потоків, обробки інформаційних масивів, формування консолідованих масивів систематизованої, структурованої інформації, наповнення соціальних комунікацій інформацією з питань реформи з децентралізації влади в Україні здійснює Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського.

Зокрема, у рамках реалізації проекту «Децентралізація: реформа в дії» за період з 2015 по 2016 р проводилися дослідження щодо налагодження ефективних інформаційних обмінів між учасниками процесу реформування. Інтернет-ресурс здійснює акумуляцію інформаційних матеріалів і їх забезпечення довідково-пошуковим апаратом; формування на основі науково-аналітичної обробки інформації колекцій електронних документів – повнотекстових, бібліографічних та фактографічних.

Інтернет-ресурс створено для інтеграції, консолідації, накопичення, зберігання й ефективного використання різноманітних колекцій електронних документів. На ресурсі представлена інформація за такими рубриками:

1. Законодавча база (представлено нормативно-правові акти КМУ, законопроекти, нормативно-правові акти Мінрегіону, що стосуються реформи з децентралізації, закони, прийняті ВРУ; коментарі експертів з приводу законодавчих змін).

2. Територіальне управління (висвітлено процеси об'єднання ОТГ у різних регіонах, успіхи й проблеми; виборчий процес після утворення ОТГ, вибори старост і депутатських корпусів, динаміку призначень виборів ЦВК; децентралізацію повноважень, насамперед передачу містобудівних повноважень, реєстраційних адмінфункцій; фінансову децентралізацію; кадрове забезпечення виконавчих органів ОТГ; діяльність центрів надання адміністративних послуг, ЦНАП). Також у рубриці надаються коментарі представників КМУ та інших органів державної влади щодо інтенсивності об'єднання громад, перспектив вирішення поточних питань у різних напрямках децентралізації).

3. Функціонування громад (консолідована інформація про здійснення повноважень уже створеними об'єднаними громадами щодо формування місцевих бюджетів, здійснення видатків для покращення інфраструктури, соціальної сфери, а також створення стратегій економічного розвитку громади).

4. Експертна думка (представлено експертні коментарі найбільш визнаних у фахових колах і серед громадськості експертів у сфері місцевого самоврядування та територіальної організації влади).

5. Окремо подані методичні матеріали, інфографіка для громад, які пояснюють процес об'єднання громад, особливості реформи освіти на місцевому рівні, деякі приклади організації територіальної організації влади на місцевому рівні та функціонування місцевого самоврядування в країнах ЄС.

Водночас у період реалізації реформи з децентралізації влади в Україні існує проблема обмеженого доступу до швидкісного Інтернету, особливо в сільській місцевості різних регіонів України. «Для нас це чимала проблема, хоча ми над цим працюємо. У села все ще не дійшов прогрес ХХІ ст., і, звісно, це неприпустимо. Поки що ми вирішили, що придбаємо телевізори для наших сіл, встановимо їх у приймальнях старост і показуватимемо там короткі фільми про роботу нашої громади. Відеоролики плануємо виготовляти самотужки. Ми відчуваємо, що люди терміново потребують інформації, а районної газети для цього не вистачає», – зазначила заступник селищного голови Великомихайлівської ОТГ С. Слюсенко [4].

Обмежений доступ суспільства до оптимальних масивів консолідованої інформації, який би давав можливість формувати необхідний рівень знань, уявлень про реформу з децентралізації влади в Україні, породжує в громадськості стан ентропії в період реформування. Через відсутність загальнодержавної й регіональної комунікаційних стратегій у період реформи значну частину громадськості залишили непоінформованою, а отже, незалученою в процес реформування. Такі висновки зроблено на основі дослідження інформування громадськості про реформу з децентралізації влади в Україні.

Незадовільний рівень комунікації між органами державної влади, місцевого самоврядування, експертним середовищем і громадськістю відзначають у різних регіонах України. У цьому контексті доволі ілюстративною є позиція щодо необхідності розв'язання проблеми обмеженого й запізненого доступу громадськості до інформації про реформу з децентралізації влади, розвитку різних форм комунікації між суб'єктами реформування та суспільством у Одеському ЦРМС. Так, теза радника з комунікації Одеського ЦРМС Є. Генової про те, що рівень інформування громадян і ЗМІ, за якого громадам подекуди доводиться «гасити пожежі» через конфліктні ситуації, не є задовільним, тож працювати потрібно на випередження, підкреслює, що тільки на четвертому році реформи з децентралізації влади часткове залучення фахівців привертає

увагу до негативних наслідків відсутності загальнодержавного й регіонального системних підходів до розвитку комунікації, підтримки сталих інформаційних обмінів, діалогу в суспільстві.

У зв'язку з цим для суб'єктів національної інформаційної інфраструктури, у тому числі й бібліотек, які впроваджують різні проекти інформаційно-комунікаційної підтримки процесу реформи з децентралізації влади, важливо врахувати такі пропозиції ЦРМС:

1. Громадськість має право знати, що зроблено, що робиться, що робитиметься за місяць, за рік, за п'ять років і т. д. Для цього необхідно, щоб діалог з громадськістю був сталим, конструктивним і своєчасним.

2. Не орієнтуватися лише на одну цільову аудиторію, забуваючи про інші, або ж інформувати людей про важливі події в громаді із запізненням.

3. Відсутність інформації одразу породжує чутки й невдоволення, боротися з якими є справою нелегкою для новостворених ОТГ [4]. Проблема визначення ролі й місця бібліотек як соціально-комунікаційних, соціокультурних центрів, інформаційних посередників між владними структурами й громадськістю в умовах децентралізації, комунікативними майданчиками в суспільстві на сьогодні привертає увагу на різних рівнях бібліотечної сфери. Предметом обговорення стають такі нагальні питання, як збереження бібліотечної мережі в умовах децентралізації, правові аспекти функціонування бібліотек у ОТГ (питання реорганізації ЦБС і утворення публічної бібліотеки ОТГ, алгоритм передачі бібліотек-філій ЦБС до ОТГ), варіанти організації мережі публічних бібліотек, структура й штати публічної бібліотеки, організація та комплектування бібліотечних фондів і бібліотечного обслуговування в публічній бібліотеці ОТГ.

В умовах децентралізації влади, адміністративно-територіальної реформи, створення ОТГ розвиток бібліотечної сфери в регіонах, бібліотечно-інформаційної діяльності досліджується в контексті затребуваності бібліотеки, щоб замість ліквідації вона стала соціально-комунікативним, соціокультурним центром життєдіяльності громади.

За досить незначний період впровадження реформи з децентралізації влади бібліотеки регіонів уже впровадили ряд нових підходів до розвитку бібліотечно-інформаційної діяльності на місцях. Один з таких напрямів розвитку бібліотечно-інформаційної діяльності пов'язаний із створенням і функціонуванням у бібліотеках соціокультурних осередків громад, формуванням інформаційно-культурного потенціалу ОТГ. Так, бібліотека Михайло-Коцюбинської ОТГ для розвитку соціокультурного потенціалу в громаді, комунікації між мешканцями і владою запровадила нові форми

через налагодження постійного діалогу під час організації культурно-мистецьких заходів, підтримки талановитих жителів, популяризації їхнього творчого доробку, проведення різноманітних майстер-класів, краєзнавчих турів тощо. Такий підхід до розвитку бібліотечно-інформаційної діяльності дає змогу формувати інформаційно-культурний потенціал громади, зокрема, шляхом долучення її членів до творчості місцевих талановитих культурно-мистецьких діячів. У цьому конкретному випадку – до творчості письменниці О. Печорної, колекціонера старожитностей і майстра вишивки Ю. Дахна.

Для реалізації поетапних кроків реформи з децентралізації влади впровадження таких бібліотечно-комунікаційних проектів стало об'єднаним чинником для громад через формування спільної ідентичності ОТГ – репрезентацію надбань кожного з учасників, представників кожного населеного пункту, що увійшли до складу громади, залучення їх до спільної культурної діяльності, популяризацію культурної спадщини тощо [5].

В умовах проведення реформи бібліотеки насамперед зацікавлені в доведенні до суспільства їхньої важливої ролі як соціально-комунікаційних інституцій, а відтак шукають різні шляхи розвитку та функціонування в новостворених ОТГ. Бібліотеки громад на сьогодні осучаснюють свою роботу, стають місцем комунікації для всіх мешканців ОТГ, особливо сільських територій. Сьогодні бібліотека громади – це не лише книги, а й культурно-пізнавальні, інформаційно-комунікаційні проекти.

Особливого розвитку бібліотечно-інформаційна діяльність набула в рамках тренінгу «Робота PR-клубів бібліотек в умовах децентралізації», що передбачений реалізацією проекту «Розробка курсу на зміцнення місцевого самоврядування в Україні» (ПУЛЬС) від Асоціації міст України. У рамках проекту в публічних бібліотеках різних регіонів України проводяться тренінги для співробітників бібліотек і представників ОТГ областей. Під час тренінгів відбувається обмін досвідом роботи прес-клубів, що діють у бібліотеках. Головним із завдань таких PR-клубів бібліотек в умовах децентралізації є створення функціональних інформаційно-комунікаційних майданчиків своєї громади. Для цього використовують не тільки маркетингові підходи до роботи бібліотек, створюють не тільки фірмовий стиль, інформаційні зони, книжкові виставки, друковані видання бібліотеки, а й активно проводять заходи із залученням ЗМІ [7].

Розвиток бібліотечно-інформаційної діяльності в рамках налагодження роботи PR-клубів бібліотек в умовах децентралізації проявляється в можливостях реалізації спільних корпоративних проектів

публічних бібліотек окремих регіонів. Так, у Київській області таким проектом стало створення прес-центру бібліотек регіону на базі бібліотек Білоцерківського району [8]. У Рівненській області вирішено створити унікальний електронний медіа-ресурс для поширення інформації про переваги та проблеми децентралізації в регіоні, який залучить регіональні ЗМІ [1].

У контексті впровадження культурно-пізнавальних, інформаційно-комунікаційних проектів перспективності набувають комунікаційні заходи у формі відкритих дискусійних панелей за такими напрямками, як «Дизайн-мислення», «Досвід впровадження smartcity» та ін. Під час таких заходів мешканці громад отримують можливість втілювати власні ідеї. До таких ідей на сьогодні належать: створення прототипу платформи для висвітлення проблем ОТГ і децентралізації, а також залучення й активізації членів громади через комунікаційну платформу з ігровими елементами, які дадуть змогу мешканцям ОТГ отримувати винагороду за їхню активність; організація основи краудфандингової платформи, яка допомагає знайти кошти на певний громадський проект або залучити інших громадян для його подальшого здійснення [9].

Таким чином, відповідно до організаційно-технологічних, програмно-технологічних, інформаційно-технологічних можливостей самих бібліотек в умовах кардинальних реформ, зокрема таких як децентралізація влади, у бібліотечній сфері активізовано реалізацію ряду інформаційно-аналітичних, соціально-комунікаційних проектів. Реалізація таких проектів дала змогу визначити роль і місце бібліотек як соціально-комунікаційних, соціокультурних центрів, інформаційних посередників між владними структурами та громадськістю в умовах децентралізації влади.

У зв'язку із цим, визначено такі напрями зазначених проектів: а) дослідження інформаційних потоків, формування консолідованих масивів систематизованої, структурованої інформації, наповнення соціальних комунікацій інформацією з питань реформи з децентралізації влади в Україні; б) впровадження нових підходів до розвитку бібліотечно-інформаційної діяльності, пов'язаної із створенням та функціонуванням у бібліотеках соціально-комунікаційних, соціокультурних осередків, інформаційно-комунікаційних майданчиків громад, формуванням їхнього інформаційно-культурного потенціалу.

Розвиток бібліотечно-інформаційної діяльності в рамках виконання таких проектів сприяє створенню соціально-комунікаційного середовища з питань децентралізації влади в Україні, що, у свою чергу, ставить бібліотеки на рівень тих соціальних інституцій, які сприяють формуванню

увялень, знань і суджень у громадськості, виконуючи соціалізуючу роль в українському суспільстві. Усвідомлюючи свою роль як сучасних культурно-освітніх, інформаційних центрів, бібліотеки поступово стають системоутворювальним компонентом соціально-комунікативного середовища, зокрема впроваджують оптимальні механізми підтримки стійких інформаційних обмінів в українському суспільстві на загальнодержавному й регіональному рівнях у період реформ.

### Список використаних джерел

1. Бібліотеки громад Рівненщини популяризуватимуть реформу децентралізації [Електронний ресурс] // Новини по-рівненськи : веб-сайт. Режим доступу: <http://tomat.rv.ua/biblioteku-gromad-rivnensshy-ny-populyaryzuvaty-mut-reformu-detsentralizatsiyi>. – Назва з екрана.

2. Бібліотечні успіхи-2017 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1I5nFmSF37oMNfZTXVoLVDfBnDFfIro7s/view>. – Назва з екрана.

3. Інформаційна складова соціокультурної трансформації українського суспільства / [О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2012. – 202 с.

4. Представники ОТГ Одещини вивчали основи комунікацій [Електронний ресурс] // Децентралізація : веб-сайт. – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/news/7856>. – Назва з екрана.

5. Про бібліотеки в умовах децентралізації на Чернігівщині [Електронний ресурс] // Децентралізація : веб-сайт. – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/news/6533>. – Назва з екрана.

6. Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 бер. 2016 р. № 219-р [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. веб-портал. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-%D1%80>. – Назва з екрана.

7. Реформування системи публічних бібліотек України. Досвід Великої Британії та пілотні проекти об'єднаних територіальних громад [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1JPqkkaZo3GbyiEEU5cFOx0FNv-LVYT3t/view>. – Назва з екрана.

8. Робота PR-клубів бібліотек в умовах децентралізації [Електронний ресурс] // Київоблдержадміністрація : веб-сайт. – Режим доступу: <http://koda.gov.ua/news/roboata-pr-klubiv-bibliotek-v-umovakh-dece>. – Назва з екрана.

9. Libraries in the United Kingdom (UK) [Electronic resource] // The Statistics Portal. – Mode of access: <https://www.statista.com/study/20853/libraries-in-the-united-kingdom-statista-dossier>. – Title from the screen.

## References

1. Biblioteky hromad Rivnenshchyny populiaryzuvatymut reformu detsentralizatsii [The libraries of hromadas in Rivneska oblast will popularize decentralization reform]. *Novyny po-rivnensky: veb-sait – News in Rivne: website*. Retrieved from <http://tomat.rv.ua/biblioteky-gromad-rivnenshhy-ny-populyary-zuvaty-mut-reformu-detsentralizatsiyi> [in Ukrainian].

2. Bibliotechni uspikhy-2017 [Library successes]. Retrieved from <https://drive.google.com/file/d/1I5nFmSF37oMnFZTXVoLVDfBnDFfIro7s/view> [in Ukrainian].

3. Onyschenko, O. S., Horovyj, V. M., Popyk V. I. et al. (2012). Informatsiina skladova sotsiokulturnoi transformatsii ukrainskoho suspilstva [Sociocultural transformation's information component of Ukrainian society]. V. I. Vernadsky National Library of Ukraine. Kyiv [in Ukrainian].

4. Predstavnyky OTH Odeshchyny vyvchaly osnovy komunikatsii [Representatives of AH in Odessa region studied the basics of communications]. *Detsentralizatsiia: veb-sait – Decentralization: website*. Retrieved from <http://decentralization.gov.ua/news/7856> [in Ukrainian].

5. Pro biblioteky v umovakh detsentralizatsii na Chernihivshchyni [About libraries in the conditions of decentralization in Chernihivska region]. *Detsentralizatsiia: veb-sait – Decentralization: website*. Retrieved from <http://decentralization.gov.ua/news/6533> [in Ukrainian].

6. Pro skhvalennia Stratehii rozvytku bibliotechnoi spravy na period do 2025 roku «Yakisni zminy bibliotek dlia zabezpechennia staloho rozvytku Ukrainy»: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23 ber. 2016 r. № 219-r [On approval of the Strategy for the development of the library case for the period until 2025 «Qualitative changes in libraries to ensure sustainable development of Ukraine»: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine of March 23, 2016 № 219-p]. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-%D1%80> [in Ukrainian].

7. Reformuvannia systemy publicnykh bibliotek Ukrainy. Dosvid Velykoi Brytanii ta pilotni proekty obiednanykh terytorialnykh hromad [Reforming the public libraries's system of Ukraine. UK Experience and Pilot Projects of United Territorial Communities]. Retrieved from <https://drive.google.com/file/d/1JPqkazo3GbyiEEU5cFOx0FNv-LVYT3t/view> [in Ukrainian].

8. Robota PR-klubiv bibliotek v umovakh detsentralizatsii [The work the libraries's PR-clubs in the conditions of decentralization]. *Kyivska oblasna derzhavna administratsiia: veb-sait – Kyiv Regional State Administration: website*. Retrieved from <http://koda.gov.ua/news/roboata-pr-klubiv-bibliotek-v-umovakh-dece> [in Ukrainian].

9. Libraries in the United Kingdom (UK). Retrieved from <https://www.statista.com/study/20853/libraries-in-the-united-kingdom-statista-dossier> [in English].

Стаття надійшла до редакції 19.05.2018.

**Valentyna Palchuk,**

Cand. Sci. (Social Communications), Senior Research Associate,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine,

Ukraine, Kyiv

**Modern Libraries as Socio-Communicative Institutions in the Context of the Reform of Decentralization of Power**

The article highlights libraries role in improvement of distant forms of access to information resources with regard to decentralization of power in Ukraine. Filling the channels of communication with multidimensional information, the library performs a socializing function in Ukrainian society. The research issue concerns with generalization of modern libraries' experience that implements informational and analytical projects to study information flows, filling social communications with information on the issues of decentralization of power reform in Ukraine; introducing new approaches to the development of library and information activities related to the creation and functioning hromada's communicative information platforms in libraries, socio-cultural centers for the formation of their information and cultural potential.

They actively participate in corporate projects or independently implement their practice innovative approaches to the introduction into the public circulation of reliable, objective, unbiased information on the current state of decentralization reform, its stages, the creation of hromadas, their territorial structure, financial, investment, demographic, and other resource potential. Highlighted the modern information and analytical projects concerning the research of the v reform processes on the basis of monitoring of information flows, processing of information arrays, the formation of consolidated arrays of systematized, structured information reflecting the legislative activity of state authorities, the results of administrative-territorial reform, unifying processes of hromadas, the creation of the starosta's districts, sectoral decentralization, changes in the educational sphere, health care, etc.

*Keywords:* Vernadsky National Library of Ukraine, The Service of information and analytical support, the reform of the decentralization of power in Ukraine, informational-analytical, socio-communication projects, socio-cultural centers, information and communication platforms of hromadas.